

van lezingen en voordrachten, gehouden op bijeenkomsten van de "O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N" K.G. Correspondentie-adres: de Ruijterstraat 80, den Haag, Telefoon: 110383.
Aanvragen abonnementen of losse nummers van het Vrijdagavondverslag: J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen, Telefoon: 554162.

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Goeden avond vrienden,

Na deze begroeting volgt dan als gewoonlijk de mededeling betreffende het niet alwetend of onfeilbaar zijn van de intelligenties, en de raad aan ons om zelf na te denken en bij verschil van mening zulks naar voren te brengen. Hierna vervolgt de intelligentie woordelijk: Het onderwerp dat ik vanavond met U te behandelen heb, is ondanks de vacantiestemming waarin sommigen van de leden alweer verkeren, toch tamelijk zwaar. Ik zou n.l. willen spreken over het onderwerp WAAROM HEEFT DE MENS EEN GOD NODIG? U zult zeggen: "een God is er", ja, van die kant kunnen we het natuurlijk ook bekijken. Maar of die God er nu is of niet, dat zou voor de mensheid heel weinig uitmaken dunkt mij, wanneer die God voor die mensheid niet een bepaalde noodzaak was, iets wat in hun innerlijk leven en in hun wereld mede een grote rol speelt. Per slot van rekening er zijn heel veel belangrijke mensen hier op deze aarde, waar U nooit van heeft gehoord. Ik denk, als ik de meesten Uwer zou vragen: "vertelt U mij eens precies alle functies plus namen van het huidige ministerie", dat er heel wat bij zouden zijn die dat nieteens zouden kunnen, en dat staat U toch heel nabij. God staat in zekere zin veel verder van ons af. God is iets dat zie je niet, daar merk je niet veel van. Men spreekt op aarde over Gods wet, maar of die wet van God is, dat moet je dan ook nog maar afwachten. Toch is er praktisch geen mens die niet op de een of andere manier een God aanbidt. Sommigen noemen dat de natuur, anderen spreken over de Vader, de Algeest, de Cosmos etc. Wij zijn geest en wij hebben ook een behoefte aan God, en daarom mogen we hier geest en stof gelijkschakelen en kunnen we dus rustig verder over "wij" praten. Wij kunnen het niet stellen zonder een God, zonder een macht die buiten ons zijnde, ons regeert, ons leidt, ons hulp verleent waar we zelf niet verder kunnen, kortom iemand die als het ware een deel van de verantwoording van ons bestaan draagt. Het klinkt misschien erg vreemd, maar we hebben iemand nodig om tot te bidden, we hebben iemand nodig om in te geloven en in te vertrouwen, we hebben één vaste norm nodig in ons bestaan, waar niets maar ook niets vanaf kan wijken. En dan komen we over het algemeen tot een opvatting over een God. Ik zeg expres niet de God, de Alvader, maar een God. Want hoe wij God zien en in welke God wij geloven, doet schijnbaar weinig ter zake. Ga over de wereld zoals ze op het ogenblik bestaat en ziet hoeveel verschillende soorten van God er worden aanbeden. Bij allen is het de enige God en zeggen ze: "onze Gods-conceptie is juist", maar er zijn nog een stel dwazen die hebben dan van "onze God" een enigszins andere voorstelling. Ik vraag me af of dat wel helemaal waar is wanneer we dat op de keper gaan uitzoeken. Er zijn soms merkbare verschillen tussen goden, opvattingen omtrent cosmische toestanden etc., die voor ons aanwijzing moeten zijn dat men hier toch wel een heel ander beeld heeft van God en dus een andere God aanbidt. Wanneer ik zeg "God is liefde" en een ander zegt "mijn God is een toornende God", dan kunnen we wel zeggen "dat zijn aspecten van een godheid" en dan gaan we de zaak overwegen. Maar de één ziet de dreigende God die klaarstaat met de zweep van zijn toorn om de hele wereld te kastijden, en de ander ziet daarentegen een liefhebbende Vader die de wereld als een klein kind bij de armen omhoog houdt en zo langzaam leert te lopen tot het zich in de eeuwigheid kan bewegen. U zult begrijpen dat het dus beter is om over "een God" te spreken. Die God nu, is eigenlijk altijd iets wat een beetje op onszelf lijkt. Hebben wij een God die buitengewoon vredelievend is, dan kunnen we wel zeker zijn dat er in onszelf een verlangen naar vrede aanwezig is. Spreken wij over een liefdevolle God, dan is er in ons een hunkeren naar liefde en genegeheid aanwezig; en spreken wij over een toornige God, dan zijn wijzelve ook wraakzuchtig en toornig en verwachten we van een God dat Hij als een strijdwapen het onrecht goed zal maken wat wijzelve niet kunnen herstellen. Elk wezen spiegelt zichzelf enigszins in het beeld dat het zich schept van God. In de loop der tijden zijn de uiterlijke voorstellingen genormaliseerd. Men heeft vaststaande symbolen in beeldvorm of anders, die een bepaalde God aanduiden, maar zelfs dan ziet ieder die God op zijn manier. U zoudt dit het aardigste kunnen vergelijken met een veelarmig Indisch godenbeeld, waarbij een ieder slechts twee armen als de belangrijkste beschouwt en het andere verwaarloost. Dan kunnen velen die God

beschouwen, en toch reeds in dit ene beeld een andere God zien. Zo gaat het ons ook. Maar waarom? Waarom moeten wij dan een God hebben en een God die in overeenstemming is met ons eigen wezen? Dan moeten we in de eerste plaats nagaan hoe wezels zijn. We hebben altijd een gedachte van falen, we menen dat we het eigenlijk niet aan kunnen dat leven, dat het te moeilijk voor ons is om alles volledig en volmaakt te doen. We beseffen onze eigen beperkingen, kortom we weten dat we zeer onvolledig zijn. In ons echter leeft een voorstelling - juist of niet, dat doet niet ter zake - van volmaaktheid. God is voor ons de factor die ons eigen wezen tot de hoogst in ons voorstelbare volmaaktheid aanvult. Dat is punt één. God is als het ware een verlengstuk van ons eigen wezen in ons voorstellingsvermogen. Wij moeten iets hebben dat sterker, beter, rechtvaardiger is dan wijzelve, omdat wij ons tezeer van eigen tekortkomingen bewust zijn. Daarnaast weten wij dat we zo weinig kunnen, er is zo'n groot onvermogen in ons, en wij verwachten toch dat de een of andere geheimzinnige factor ons het geluk zal geven dat dingen gepresteerd worden die we anders nooit klaar kunnen spelen. We verwachten dat de wereld ons de honderdduizend in de schoot gooit; we hebben de illusie dat we goed zullen doen enz. enz., terwijl wezels eigenlijk niet kunnen overzien wat we doen, hoe we zijn, of zelfs wat de kansen zijn, de risico's die we aanvaarden. Ook hier hebben we weer behoefte aan iemand die dat wél weet. Het is niet voor niets dat één van de belangrijke factoren vanaf de beginne aan de goden genoemd is, hun al-wetendheid. Een God weet alles, die behoef je niets te vertellen, en wanneer je het Hem gaat vertellen, dan doe je dat om de nadruk erop te leggen en je eigen visie aan die God mede te delen, opdat die God - dank zij deze formele kennisgeving dan - handelend op zal kunnen treden ten bate van je eigen belangen, of belangen van anderen. God is alwetend, wij weten zo weinig. God vult ons wezen dus weer aan tot een volmaaktheid die wij voelen zelf niet te kunnen bereiken. Wij verlangen zoveel wat wezels nooit, maar ook nooit tot stand kunnen brengen; we zien zoveel waarop wij eigenlijk geen invloed uit kunnen oefenen. Een mens staat machteloos tegenover een ziekte b.v., of er is een grote ramp gebeurd en er wordt veel geleden, dan gaat een mens tot z'n God bidden. Zeker hij erkent zijn eigen onvermogen, maar meer nog, zichzelf uitend tegenover die God realiseert hij zich de gevoelens die in hem leven t.o.v. de bestaande toestand. God is voor ons dus in zekere zin ook een middel tot zelferkenning, het uitdrukking geven aan gedachten, maakt deze gedachten vaak duidelijk en helder, tenminste zolang het onze gedachten blijven. Ik moet dat even opmerken, het is hier zeker niet dat ik spreek over geformaliseerde gebeden enz. Ik spreek hier over het werkelijk bidden d.w.z. spreken met God. Een mens spiegelt zich dus in z'n God. God betekent een middel tot zelfkennis voor de mensen, tot zelfbewustwording, tot verheffing zelfs. En dan krijgen we een volgend aspect, dat ook vaak weer zeer eigenaardig tot uiting komt in het gedrag van de mensen: Wij minderwaardigen, wij kleinen, wij kunnen niets als God ons niet helpt. Dat klinkt zo aardig, maar is het niet een minderwaardigheidscomplex? Als God ons niet helpt, natuurlijk, het zal wel waar zijn, maar in onze wereld leven wij toch? Wij zijn toch, zover als wij dat na kunnen gaan, wezens met een zekere wil, met een zekere kracht. Waarom hebben we daar God voor nodig? Wel, om de doodeenvoudige reden dat wezels anders het leven niet aan zouden durven. God is ons een steun en een staf. Ik kan mij voorstellen dat er onder U zijn die een dergelijke nuchtere ontleding minder op prijs stellen en toch moet ik nog verdergaan. God is een sublimatiemogelijkheid. Sublimatie wil dus zeggen veredeling en verheffing, zuivering. Maar God wordt tot ons een zuiveringsmogelijkheid vaak voor de krachten in onszelf die wij niet aandurven. Ik ken mensen die zeggen: ik zoek mijn vrede in God en ik zal mij van de wereld afzonderen. Maar dan is het de vraag of die mensen de moed hebben om die wereld te beleven, of dat het hier niet een gerationaliseerde vlucht uit de mensheid is die irrationeel dezelfde persoon eerder naar een kluizenaarshof zou brengen. God als sublimatie, als een poging om ons eigen wezen te reinigen van alle onvermogen, van alle begeerten, van alle frustratie. En daar hebben we geloof ik dan wel een paar van de voornaamste aspecten genoemd, niet alle natuurlijk, want dat kunnen we in zo'n kort ogenblik niet doen. Maar, hoe het ook zij, wij leven met God, bewust of onbewust, God is een werkende factor in ons bestaan. Zijn we deel van die God? Volgens onze inzichten zeer zeker. Wij geloven inderdaad in een God, en meer, we geloven in een God die in elke mens creërend en scheppend werkt en blijft werken, een God die alles in stand houdt, vanaf het stofje dat in het zonlicht dwarrelt tot een wereld, tot een ster die een weg zoekt in de oneindigheid. Maar dat is God van God uit gezien, maar van ons uit gezien deze God, is Hij voor ons eigenlijk het enige dat ons in evenwicht houdt. We worden heen en weer geslingerd tussen het dierlijk element als mens en het geestelijk element van de bewuste geest, heen en weer geslingerd tussen de begeerte van het "laissez faire" aan de ene kant en het erkennen van grote doelstellingen en bewustzijnstoestanden als een heerlijk ideaal aan de andere kant. En dan moeten we een evenwicht vinden, en dan is het God die ons het evenwicht geeft. Misschien nieteens omdat Hij God is, maar omdat wij

in Hem geloven. U kunt zich dat misschien gemakkelijker voorstellen wanneer ik U een paar voorbeelden geef. Twee mensen hebben een hele tijd samen geleefd, en plotseling is er één weggerukt, dood, ongeluk. Niets meer over, gebroken die band; het leven is leeg. Die mens gaat tot God bidden en door dit bidden tot God kan het leed gedragen worden; dat is de gangbare uitdrukking. Maar we kunnen het ook anders zeggen. In onbeheerstheid, onredelijkheid en onberedeneerdheid, zou de mens volledig emotioneel in elkaar storten als hij niet een houvast had waardoor hij nog net z'n redelijke elementen kan laten gelden, z'n geestelijke kracht naar voren brengen en zo toch het leed dragen. Men denkt altijd dat God het leed met ons draagt. Ik geloof niet dat het juist is, maar ik geloof dat de verhouding die wij tot God hebben, ons in staat stelt om ons eigen leed te dragen. Dat lijkt me veel juister. Een ander voorbeeld. Een mens krijgt een zeer grote vreugde, laten we zeggen iemand staat op de rand van een faillissement en hij krijgt ineens een aankondiging: morgen dan krijgt U 1 miljoen dollars uitbetaald. Daverend iets; die mens is blij. Nu zou die mens in deze vreugde zeer zeker irrationele dingen gaan doen, maar deze mens begrijpt dat hier krachten aan het werk zijn die hij niet beoordelen kan, en onbewust vlucht hij tot God, hij zinkt neer en hij dankt God voor wat hij gekregen heeft. Dan is die ergste opwinding voorbij, die mens kan weer redelijk en rationeler denken. Natuurlijk, de opwindingsstoestand blijft wel bestaan, maar de vlaag van onredelijkheid, van zuiver emotioneel bestaan, is voorbij. Daar heeft U dan twee aan elkaar tegengestelde voorbeelden die natuurlijk, zoals elk voorbeeld, ongetwijfeld enigszins mank kunnen gaan - voor een kritische beschouwer althans - maar die toch mijn bedoeling meen ik voldoende illustreren. Wel vrienden, God is dan dus de factor die ons in evenwicht houdt. De mens heeft God nodig omdat God de band is tussen dierlijkheid en rede. De geest heeft God nodig omdat God de band is tussen waan en werkelijkheid. De werelden rond ons zijn èn voor geest èn voor stof gelijkelijk onkenbaar. Al wat wij zien wordt slechts zo ten dele beleefd en waargenomen dat het beeld dat in ons ontstaat en waarop wij dus ook emotioneel reageren, vertekend is; het is niet zuiver want het is niet juist. Maar we hebben God, we hebben God die als het ware onze onjuistheden aanvult en zelfs corrigeert binnen de mogelijkheden van ons eigen wezen. Ik geloof dat God het verschil maakt tussen dier en mens, tussen dwaalgeest en bewuststrevende geest. Ik geloof dat God een psychologische factor is ook tevens in ons aller bestaan, een factor die ons verheft boven hetgeen wij anders zouden zijn, die ons een houvast geeft. En hoe wij die God noemen doet niet ter zake; of wij Hem Baäl noemen, of wij Hem de natuur noemen, de cosmische wet, de Vader, onverschillig hoe. God is een beeld, een beeld dat door geen enkele naam juist kan worden getekend. Maar zolang als die God een gevoels- en begripstoestand in ons eigen wezen vormt, dan meen ik, hebben wij God gevonden zoals God ons altijd kent. Wanneer wij God gevonden hebben, dan hebben wij datgene gewonnen wat noodzakelijk is voor een harmonisch en evenwichtig leven; dan hebben we als het ware de balanseerstaaf gevonden die het ons mogelijk maakt over het slappe koord van het leven heen te dansen van rustpunt tot rustpunt zonder ooit te vallen, zonder ooit onszelf te vernietigen in al te ijdel vertoon. En daarmee, vrienden, hoop ik U toch weer stof tot overdenking gegeven te hebben, al is het alleen maar dat U nu eens vanuit een ander standpunt Uw eigen relatie tot God gaat zien. Onthoudt dit: er bestaat nooit een eenzijdige realtie; dan is het een waan. Maar als er ergens een werkelijke binding, een werkelijk contact bestaat, dan moet dat van twee kanten komen en van twee kanten een betekenis hebben. Wij spreken altijd over God zoals Hij zich uit in ons en in de wereld; wij trachten God te benaderen van alle kanten, maar we vergeten het belangrijkste voor onszelf: wat betekent God voor ons? Waarom hebben wij dat contact, waarom zoeken we het, waarom binden wij ons daarmee? En dan is het antwoord kort: omdat wij God nodig hebben, omdat wij zonder God niet kunnen leven volgens ons eigen bewustzijn, goed. En ja, dan is er de tweede vraag natuurlijk bovenop: waarom God zich met ons bindt. Omdat wij delen zijn van Zijn schepping. En zover wij na kunnen gaan, is Zijn schepping de uiting van Zijn wezen. Zo zijn wij deel van Hem, buiten Hem geuit, toch deel van Zijn wezen en kracht en zullen we m.i. ook eens tot Hem terugkeren. Voor God zijn we deel van Zijn wezen. Voor ons is God de grens tussen bestaan en leven. Ik hoop dat dit korte betoog dan voldoende is. Zijn er vragen over te stellen of opmerkingen te maken, dan zal ik deze, al is het enigszins aarzelend t.o.v. de papierentafel van onze voorzitter, naar de "vragenrubriek" willen verwijzen. Ik geef thans het woord over aan een tweede spreker voor onderwerpen naar Uw eigen keuze. Goeden avond.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdag (8 uur) in het Gebouw "KEN U ZELVEN", de Ruijterstraat 41, D E N H A A G.
Bezoekt deze regelmatig en introduceer zoveel mogelijk vrienden en kennissen, voorzover zij althans serieus van ons werk willen kennisnemen.

Goeden avond vrienden,

Onderwerpen naar eigen keuze. Wat hebben we alzo?

- x Wilt U iets zeggen over het humanisme zoals het hier gebracht wordt door het Humanistisch Verbond?
- Och, het humanisme zoals het door het Humanistisch Verbond wordt gebracht en het humanisme in het algemeen, zijn eigenlijk niets anders dan stelregels, stelregels van de mensheid wel te verstaan. Om mens te zijn moet je n.l. aan een aantal voorwaarden voldoen t.o.v. je medemensen, anders dan verzaak je je menswaardigheid. Het menswaardig zijn is de grondtoon van het humanisme, maar dit kan niet worden bepaald alleen door een onderscheid van kleur, ras, geloof etc. Er zijn wel degelijk christelijke humanisten ook geweest. Als ik b.v. denk aan Thomas More, die was op zijn manier zeker humanist. Er zijn er wel meer, maar het moderne humanisme gaat gelukkig verder dan dat, het stelt het humaan zijn, het menszijn, onafhankelijk van geloof, ras, huidskleur dus, kortom al wat er maar kan zijn tot zelfs z'n stand toe. Een mens is een mens en een mens moet je helpen. En om een mens te helpen zul je natuurlijk ook wel eens in je portemonnaie moeten tasten of je handen uit de mouwen steken. Maar het is toch ook wel erg belangrijk dat je de mensen een geestelijke steun geeft die niet sectarisch is d.w.z. die niet gebonden is aan een bepaalde sekte. Een menselijkheid, uitgedrukt op zo'n manier dat zij voor iedereen begrijpelijk is, of dat nu een Mohammedaan is, een katholiek, een orthodox of iemand die nergens aan gelooft. Het is geen verwijderen van God, helemaal niet. Je kunt aan God geloven zoals je wilt, maar het menszijn is iets wat je beleeft; God is iets waar je alleen maar in gelooft. Van daar dat je het menszijn met al z'n wezenstrekken, met al z'n redelijke argumenten, eerst moet beleven, terwijl het geloof dat uiteindelijk niet een deel van je wezen is in die zin als het menszijn, dan secundair moet worden gesteld. Je kunt nooit zondigen tegen God door onder de mensen mens te zijn en je alle gaven van het menselijk geslacht, van het genus homo, als zijn verstand en weet ik wat nog meer, waardig te tonen. Dit niet alleen tegenover je medemensen, maar tegenover al het geschapene. Dat zijn eigenlijk de grondregels. Je zoudt het honderd keer kunnen zeggen en je zoudt het steeds weer kunnen herhalen. Maar met die herhaling komen we ook niet ver mee; we kunnen het alleen maar even vaststellen. Menigeen noemt zichzelf geen humanist en is het desondanks, omdat hij z'n plichten tegenover z'n medemens beseffend, deze vaak stelt vóór z'n eigen wezen en niemand een steun weigert waar die nodig is, omdat deze mens tegengaat alle wreedheid, alle onnodig lijden, veroorzaakt aan mens, dier en plant. Omdat zo iemand zoekt te vinden de schoonheid en de edelheid van het menselijk bestaan in tegenstelling tot de - ja, ik zou haast willen zeggen met een dichter - vlammebaaierd der menselijke hartstochten waarin gebroed wordt op eitjes als atoombommen etc. evenzeer als men elkaar met broodnijd en broodroof belaagt, of dieren, omdat ze toch niet kunnen spreken, maar heel rustig mishandelt. Dat zijn allemaal dingen van dezelfde soort. Dus, humanisme, mijne vrienden, dat is eigenlijk mens zijn; dat zegt het woord toch al? Mens zijn, en iemand die daar bezwaar tegen heeft, die is m.i. niet goed snik. En als iemand beweert dat geestelijke zorg alleen door een sectarische organisatie kan worden gegeven en niet door een humanist, dan moet ik van mijn kant helaas zeggen dat ik niet begrijp hoe dat nu eigenlijk kan, want is het niet de taak van mens tot mens altijd weer te helpen? Anders dan had die Samaritaan ook wel eventjes in die gelijkenis die reiziger langs de weg kunnen laten liggen, want die was toch niet van zijn geloof? Neen, geestelijke steun en bijstand, stoffelijke steun en bijstand zoveel als je maar geven kunt. Een trachten op waardige manier de rechten van alle mensen te handhaven en te verzekeren, dat is humanisme en dat is m.i. voor alle sekten, voor alle godsdiensten en alle partijen een gelijkelijk mooi en redelijk doel. En als ze daar nu eens mee beginnen allemaal en dan later die onderlinge geschillen uitmaken, dan ziet het er op de wereld veel gezelliger uit. Dat laatste dat hoort natuurlijk helemaal niet bij het humanisme, hoor, dat was maar een persoonlijke mening daarover. Nou, ik geloof dat we dat ook hebben afgehandeld.
- x Waarom spreken zij nooit over God?
- Om de doodenvoudige reden, mijn waarde vriendin, dat er zoveel mensen over God spreken en zo weinig mensen leven zoals ze denken dat God wil dat ze leven, dat het verstandiger lijkt om de nadruk op het menselijk zijn te leggen en God a.h.w. te beschouwen als de speciale zaak van degenen die het gespecialiseerde geloof verkondigen. Hoe meer je over God gaat spreken, hoe meer je je vast moet leggen. En als ik ga spreken over God, dan moet ik daar een voorstelling aan verbinden. En als die voorstelling dan toevallig wel past bij Jansen en niet bij Pietersen, dan heb ik grote kans dat Pietersen zegt: Ja, maar je hebt de verkeerde God, dus je bent ook maar een heiden. En dan zit je weer met hetzelfde probleem. Om mens te zijn is het niet noodzakelijk om over God te spreken maar over de rechten plus de plichten van de mens. Daarover spreekt de humanist. En juist omdat hij dat doet en omdat hij God dus op de achtergrond plaatst, mogen

we hem respecteren, want per slot van rekening is het een hele kleine kunst, nietwaar, om het woord "God" om de vijf woorden te gebruiken in elke redevoering en dan heb je een hoop tegenstanders misschien en een hoop voorstanders, maar dan ben je in ieder geval van één ding zeker: dat je gerespecteerd wordt en dat je geestelijke verzorging mag geven in kerken, gevangenissen enz. enz. Je mag zelfs je eigen kloosters oprichten. Dat mag je niet wanneer je een dergelijke methode niet gebruikt. M.a.w. ik geloof dat we die dingen van niet God noemen, moeten zien als iets aanvelenswaardigs, want op het moment dat je God gaat bepalen, dan ga je de mensen een geloof opleggen, maar ze zijn ook mens al hebben ze helemaal geen geloof. Laat de mens de mensen dienen, dan dient hij God vanzelf. En dat zit op de achtergrond van het humanisme. Dus U moet dat niet zien als een poging van het humanisme om goddeloos te leven, maar integendeel, om de mens dus in vrijheid tot God te laten gaan, inplaats van hem eerst eens even te vertellen wat hij moet geloven, en als hij dat nu heel braaf doet, dan mag hij verder ook nog meespelen. Zijn we zo nu duidelijk genoeg geworden, ja?

x Ja.

- Nou, als U "ja" zegt, dan kan ik er vanzelf tevreden mee zijn, hè?

x Waar wij om ons heen zoveel geestelijk onbegrip zien, zijn we gauw geneigd tot zelfoverschatting. Kunt U spreken over de ware deemoed?

- De ware deemoed. Als het het eerste onderwerp was geweest, was ik nieteens aan die andere toegekomen. Wat dat betreft heeft U (tegen de voorz.) dus geluk met Uw tafeltje. Maar de ware deemoed, wel, mijne vrienden, dat is heel moeilijk en heel gemakkelijk gelijk. De ware deemoed is het beseffen dat een ander waarden kan hebben waarvan jezelf geen begrip hebt. Dat is de meest juiste formule. Zelfoverschatting, wanneer je zoveel geestelijk onbegrip rond je ziet, is veelal niet zozeer een overschatten van je eigen standpunt t.o.v. die andere, als een niet erkennen van andere waarden die naast de jouwe kunnen bestaan. De wereld is zo groot, er leven ongetelde miljoenen mensen op. Elk van die mensen leeft in z'n eigen wereld, elk van die mensen heeft z'n eigen geloof, elk van die mensen leeft op zijn wijze, heeft z'n eigen zorgen, z'n eigen problemen, z'n eigen gedachtengang. Elk van die mensen heeft ook z'n speciale eigenschappen. En als je daar tussen gaat staan en je zegt: "ja, maar ik heb nu toch de waarheid gevonden", dan vergeet je maar al te vaak, dat dat nu wel voor U de juiste weg of de juiste waarheid kan zijn, maar dat het voor een ander helemaal niet waar is. Mijn vriend heeft daarnet vergelijkingen gebruikt, ik ga ook vergelijkingen gebruiken, waarom zou ik het niet doen? De mens die de ware deemoed niet heeft, is als een ruiter die tegen een wielrijder zegt: hé, kom nu van dat rijwielpad op dat ruiterspad, want dit is de weg", begrijpt U? Die denkt zich dus niet in in de toestand van een ander, realiseert zich niet dat voor die ander de hele situatie anders kan liggen, dat diens belangstellingen anders kunnen liggen. Uw belangstelling is nu toevallig geestelijk, een geestelijke bewustwording. En nu ziet U daar iemand die leeft er als een vrolijke Frans: ja, dan ben ik toch eigenlijk wel beter, want ik let op de geestelijke waarde en ik kom dan toch maar tot een hogere sfeer. Ho, ho, ho, ho, dat is een aardig verhaaltje, maar klopt dat wel? Wat schuilt er achter dat lichte leven van die mens, wat voor zorg, wat voor onzekerheid, wat voor problemen? Wat denkt die mens als U hem nu eens een keertje niet ziet, hoe is die mens werkelijk, kunt U dat zeggen? Dat kunt U meestal van de mensen die vlak naast U leven nog nieteens en zoudt U nu willen gaan zeggen dat die mens fouten maakt, dat U hoger bent? U kunt alleen zeggen: van mijn kant uit past het niet. Het is geen deemoed om te zeggen: "een ander weet het zeker beter dan ik", om kotau te maken tegen iedereen. Ja, U weet wel zo'n heerlijke buiging, hè, enz. enz., maar dan met je hoofd zo op de grond, hè? We hebben ook van die mensen, die denken dat dat deemoed is, om eerbiedig te buigen voor elke autoriteit. Als je het mij vraagt is dat een soort hovaardigheid: ik ben zo goed, dat ik voor al die anderen buigen kan. Neen, de ware deemoed is anders, de ware deemoed buigt niet. Dat klinkt misschien heel erg vreemd, maar vraagt ook van geen enkele ander dat hij zal buigen. Iemand met de ware deemoed in zich begrijpt de onvolledigheid van zijn eigen wezen, van zijn eigen bestaan. Hij stelt zijn eigen waarden zo goed als hij kan en hij richt ze op dat deel van het leven dat voor hem belangrijk is. En wanneer hij dat heeft gedaan, dan zegt hij: kijk, dat is mijn leven en streven, en wanneer ik merk dat ik het verkeerd heb gedaan, dan ga ik niet zeggen dat de schuld ergens anders ligt, dan geef ik toe: ik heb een fout gemaakt, ik zal eruit leren en ik zal verdergaan. Dat is de ware deemoed. Zo'n mens zal nooit zeggen tegen een ander: "het is fout", of "je bent geestelijk minder waard dan ik", want hij zal zich ervan bewust zijn dat hijzelf niet de gave heeft om dat oordeel te spreken, daarvoor weet hij veel te weinig, daarvoor begrijpt hij te weinig. Hij kan alleen zeggen: binnen mijn plan van leven, mijn bewustzijn, kan ik U allen dienen, want dat zit ook in deemoed opgesloten. Deemoed is niet alleen een zelfvernedering, deemoed houdt ook in een zekere dienstwilligheid en een zekere dienstvaardigheid. Men is bereid om de wereld te helpen. De ware deemoed echter, die buigt zich alleen dan, wanneer - en daar komt het eigenlijk opan -

deze wereld niet een waarde in zich draagt die voor het "ik" vernietigend is. Ik leef en ik ga mezelf handhaven, dat is mijn volste recht. Ik leef, en of ik dat nu doe als geest of als stofmens, of ik dat doe als Neger, Chinees of Europeaan of misschien zelfs als Hollander, dat maakt verder niets uit. Ik heb mijn leven, mijn opvatting, mijn geloof, mijn gedachte, en deze zijn voor mij juist, die heb ik zelf gekozen. Ik moet binnen de perken van wat ik geloof, dienen voor elke mens. Ik behoef niet te lijden dat iemand mij aantast in mijn waarde, ik moet mij niet deemoedig buigen onder alle slagen des levens; ik zou wel gek zijn, integendeel ik heb volledig het recht om mijzelf te zijn zo goed als ik kan, maar ik heb alleen het recht om mijzelf te zijn zo goed als ik kan, wanneer ik dat niet doe ten koste van een ander. Ware deemoed, mijne vrienden, betekent niet alleen de nadruk op deemoed, maar ook op waar, eerlijk. En eerlijk jezelf verloochenen, mijne vrienden, dat gaat niet. Je zult misschien denken - er wordt zoveel over gepraat over zelfverloochening - dat het zo is, maar er moet altijd een beweegreden in je eigen leven zijn, anders kun je die zelfverloochening je eenvoudig niet voorstellen en aanvaarden. We moeten waar zijn, we moeten begrijpen wat ons eigen leven is, wat het voor ons betekent; we moeten begrijpen waarom wij zo handelen. En wanneer wij dit weten en we begrijpen dat dat de enige goede weg is voor ons, dan doen we dat ook, al komt die hele wereld er tussen. We zullen die wereld niet storen. We zullen ons buigen voor elk besluit van die wereld, al is dat misschien voor ons nog zo onaangenaam, dat ons de innerlijke waarde van ons bestaan en leven onaangetast laat. Maar op het moment dat ze daar aankomen, dan verzetten we ons met vuur en zwaard en vlam, dan slaan we desnoods van ons af. Liever niet, maar wij hebben ons leven. En we kunnen deemoedig zijn tegenover God, natuurlijk. Er zijn een hoop mensen die buigen zich voortdurend erg deemoedig tegenover God, dan zeggen ze: God, God, wat U doet is goed gedaan. Ja best. "God ik zal niet protesteren want ik begrijp U niet", redelijk, dat zegt de ware deemoed. Maar mijn waarde God, binnen mijn begrip zal ik trachten om te leven zoals het volgens mijn idee goed is, en als het Uw wijsheid niet belieft dat ik zo leef, dan vraag ik U alleen maar: geef mij het bewustzijn opdat ik mijn leven, volgens eigen inzichten, anders ik kan gaan delen, maar vraag niet van mij dat ik dat zo maar als een pop doe, ik ben geen marionet. Begrijpt U? Diezelfde deemoed tegenover autoriteiten. Ik wil mij neerleggen bij elke wet, bij elke regel, bij alles wat er gebeurt door de Overheid, zolang het de innerlijke waarde van mijn wezen niet aantast. Ik ben bereid iedereen de vrijheid te geven wel of niet dat gezag te gehoorzamen, ik voor mij, ik aanvaard dat, maar op het moment dat het zich verzet tegen innerlijke waarden in mijn leven, dat het werkelijk mijn zijnswaarden aan gaat tasten, dan zeg ik in ware deemoed: het heeft zo moeten zijn dat onze werelden anders zijn, maar ik ben ik en ik blijf staan, of je moet me beter leren. Dat zeg ik tegen God en tegenover iedereen. Maar door toe te geven dat wijzelve niet alles begrijpen, door toe te geven dat wij kunnen leren, ja, dat het heel waarschijnlijk is dat wij zeer veel moeten leren, door te begrijpen dat wij niet in staat zijn een oordeel over een ander uit te spreken, zijn wij waar tegenover onszelve, en in deze waarheid wordt dan de deemoed geboren d.w.z. het ons buigen voor hetgeen zich aan ons begrip onttrekt en het ons niet verzetten tegen die waarden die wijzelve niet ten volle kunnen doorgronden, tenzij ze ons eigen bestaan aantasten. Alstublieft. Commentaar?

- x Hoe kan ik bepalen dat mijn eigen waarde wordt aangetast?
- Nou, als ze U morgen zeggen: "U gaat met een Jodenster op lopen", zoals dat in het verleden gebeurd is - ja, ik neem expres dat voorbeeld, hoor, - dan is dat voor U erg onaangenaam, maar het tast Uw waarde niet aan, want U blijft wie U bent, maar als ze U zeggen: "en nu staat daar een altaar met wierook en daar ga je naartoe en nu zweer je dat je aan Uw God gelooft", dan tasten ze U wel aan. Ze kunnen U uiterlijk een hele hoop aandoen, en ze kunnen U een hoop ontnemen en een hoop geven, maar wat er van binnen zit, kunnen ze niet veranderen. Maar op het moment dat ze dat aan willen tasten, Uw begrip van waarheid, van juist leven, dan heeft U het recht om U te verzetten, begrijpt U? En dan niet U te verzetten door een ander ten onder te brengen, maar alleen door Uzelf te blijven ten koste van alles. Dat zit in het begrip "deemoed" opgesloten.
- x U zegt daar "juist leven", maar hoe weet ik dat dat ik juist leef, weet iedereen dat precies van zichzelf?
- Nou ik wou dat het waar was, maar als ik zo de wereld bekijk, geloof ik dat de meesten het niet weten, dat de meesten zich laten drijven door de gebeurtenissen. Maar in U zijn een heel stelletje opvattingen die niet uit te roeien zijn; dat is in elke mens zo, dingen waar je koppig aan vasthoudt, waar je het niet zonder zoudt willen doen, die je niet ter zijde wilt gooien zonder een verachting voor jezelf te krijgen wanneer je het doet. En neemt U dat nu maar als waardemeter, dan weet U het het makkelijkste. Zodra U iets gaat doen waarom U Uzelf zoudt verachten, dan heeft U daar iets getroffen dat behoort tot Uw eigen wezen. U moogt niet Uzelve verachtelijk maken in eigen ogen want dan zondigt U tegen de waarden die in U leven. Dat is de makkelijkste methode. Nog meer vragen hierover?

- x U spreekt over deemoed. Wanneer men in z'n leven alles opbouwt en men krijgt dan tegenslag op tegenslag en men tobt daar dagelijks mee, wat moet men daar tegen doen?
- Daar is maar één ding tegenover te stellen, tenminste in de zin van de ware deemoed, dat is dit: Wanneer U steeds tegenover tegenslagen komt te staan, wanneer U steeds weer als het ware gefrustreerd wordt en niet de mogelijkheid krijgt dat te bereiken wat U bereiken wilt, dan zegt de deemoed allereerst: ben ik wel juist? Daar begin je mee. Dus je vraagt je af: wat voor reden zou ervoor zijn? en U zoekt de reden niet buiten U, maar in Uzelve. Wanneer U die niet vindt dan gaat U zeggen: maar zijn die dingen dan, die ik zo als belangrijk m'n hele leven heb uitgedrukt, zijn die voor mij de waarheid? En wanneer U ook daar "ja" op kunt zeggen, wanneer U kunt zeggen: "ja, dat is zo", dan zegt U, wanneer U de ware deemoed bezit: ik kan deze dingen niet verloochenen, maar de wereld rond mij zal misschien dergelijke waarden bezitten die ze ook niet kan verloochenen, want wie zegt dat ik in mijn kleinheid begrijp wat zij willen. Laat ik dus mijn weg gaan zo goed als ik kan, zonder die anderen te kwetsen, ja zelfs altijd weer bereid om de wereld te helpen, inplaats van mij van haar terug te trekken. Maar deze waarden behoud ik en ik wil alles dragen wat er, opdat ik deze behoud, mij wordt opgelegd of wordt aangedaan. Dit moet ik doen, want anders zou ik mijzelve verliezen, en het "ik" is het enige punt waar ik tenminste enige zekerheid in heb in deze hele wereld. Al het andere kan ik niet begrijpen, maar voor mijzelve heb ik de hoop dat ik althans mijn eigen wezen eens volledig zal kennen en doorgronden. Dat lijkt mij de enige houding die op een dergelijk geval van toepassing kan zijn.
- x Dank U wel.
- x Komt dan niet de eigen vrijheid in het gedrang?
- Weet U wat de enige vrijheid is die er bestaat in de cosmos? Het vrijwillig aanvaarden van een wet, dat is het je vrijwillig binden. "Je vrijheid in het gedrang", waar bent U dan vrij in? Vertelt U mij dat eens. Uw lichaam dicteert U wanneer U slapen moet en eten moet, de wet dicteert U hoe U over de straat zult gaan en hoe U zich zult moeten gedragen, ja zelfs tot op zekere hoogte, wat voor kleding U zult moeten dragen, Uw geloof dicteert U hoe ge naar de kerk zult moeten gaan en hoe ge zult moeten denken, de school leert U hoe U zult moeten rekenen en schrijven, de maatschappij dicteert U dat U Uw brood moet verdienen en meestal daarbij ook tot op zekere hoogte, hoe. De gebeurtenissen die U niet kunt beïnvloeden bepalen of U vandaag een prettige zonnige dag of een regenachtige dag hebt. Waarin bent U vrij? U bent alleen vrij wanneer U die dingen aanvaardt en ze binnen Uzelf tot iets hogers weet te maken. Maar het aanvaarden der dingen is de enige vrijheid. U kunt zich ertegen verzetten of U kunt ze aanvaarden, maar ze zijn er altijd en ze beperken Uw vrijheid. U bent niet vrij om te gaan of te staan waar U wilt. Probeert U het maar eens in Nederland, U staat zo voor een bordje met "verboden toegang". En dat is overal zo, dat is niet alleen zo wanneer U een wandelingetje gaat maken hier gewoon in het land en het terrein, maar dat gebeurt U ook wanneer U geestelijk een bepaalde kant uit wilt, of wanneer U bepaalde morele opvattingen hebt. Wanneer Uzelf daar volledig van overtuigd bent dat het goed is, dan staat er toch vaak nog weer de maatschappij of een vertegenwoordiger van een kerk en die zegt: ho, tot hiertoe en niet verder. En als je het toch doet - dat is net als met dat bordje "verboden toegang", je kunt wel eens geluk hebben - maar meestal betaal je dan duur voor de dingen die je genomen hebt. En waar was je dan dus vrij in? In het kiezen tussen de consequenties van je eigen gedachtengang volgen, ofwel de gedachten van de ander aanvaarden en jezelf dus onthouden van hetgeen wat je zoudt willen doen: het verboden terrein betreden enz. enz. Dus zo vrij bent U niet. En juist omdat U zo vrij niet bent, ligt in die deemoed een zeer grote vrijheid opgesloten: de vrijheid om jezelf te zijn. Kunt U dat vatten?
- x Ja.
- x Het is enkel dat je het duur betaalt.
- Ja, maar nu moet U mij eens vertellen of er iets is wat U niet duur betaalt. U zult misschien zeggen: "de lucht", maar die lucht brengt U oxygeen naar binnen, brengt U zuurstof binnen, zuurstof is het uiteindelijk die door de andere gassen die ook mede in de lucht zijn, langzaam maar zeker Uw lichaam doet verbranden. Dus daar betaalt U ook duur voor. Wat is er dan nog meer, de zon? De zon die is ook niet iets wat U voor niets krijgt. Iets daarvan kunt U genieten, inderdaad, maar neemt U er maar eens teveel van, dan kost het U Uw leven. Al datgene wat je volledig wilt hebben daar betaal je heel erg duur voor. En dat doe je ook voor een vrijheid die je volledig wilt hebben. Wanneer je rekening houdt met de grenzen die anderen je stellen, of dit nu toestanden zijn of mensen of wetten, dan heb je een zekere bewegingsvrijheid, maar je bent niet vrij om precies dat te doen wat je wilt. Er is nu eenmaal een beperking en die beperking die blijft bestaan, waar we ook zijn, en ik geloof niet dat er één methode is waardoor we onder die beperking uit kunnen komen. Uiteindelijk, wanneer we tot het hoogste van het hoogste gaan, dan is daar God. Maar God heeft ook een aantal wetten, wetten waar wij niet tegen kunnen zondigen, nietwaar? Dus ook daar zijn we gebonden, maar

door het aanvaarden van deze dingen op onze wijze, kunnen we onszelf blijven. We kunnen dus kiezen tussen de consequenties van de overtreding, dus het niet aanvaarden en het wel aanvaarden met alle voor ons misschien aangename gevolgen die eraan vast zitten, maar ook tevens de beknotting dus van onze persoonlijke uiting. Dat moeten we voor onszelve uitvechten. En dan kunnen we zo onze persoonlijkheid handhaven en blijven wie wij zijn.

x Dat is juist een moeilijke kwestie per slot van rekening...

- Het is een heel moeilijke kwestie.

x ... dat een mens alle goede voornemens en alle goede wensen heeft en dan toch op een gegeven moment zegt: "hé, hoe kom ik daar nu weer in?"

- Ja, dat kan ik mij best voorstellen. Iemand die nu die deemoed begrijpt, die zegt dan: goed, ik heb dus gefaald. Punt. En dat falen dat houdt dus in dat ik dat op de een of andere manier goed moet maken, ik ben verstandig, ik doe een slot op mijn mond, ik praat er niet over, maar ik máák dit goed, ik wil voor mijzelf mijn eigenwaarde terugwinnen. Dat is de ene methode. De andere is heel wat omslachtiger en lastiger en brengt vaak ijdel zelfbeklag en daardoor een afwezigheid van werkelijke deemoed met zich mee. En dat is: er zoveel reclame mee maken dat je bang wordt voor jezelf. U kent dat verhaaltje misschien wel van een kleine jongen, hè? Die mocht niet van de jam snoepen en toen wilde hij dat toch gaan doen en toen liep hij naar de spiegel toe en toen trok hij een heel lelijk gezicht tegen zichzelf en zei: denk erom hoor, als je van de jam snoept dan krijg ik je te pakken. Toen werd hij zo bang voor zichzelf dat hij gillend naar z'n moeder toe liep. Dat is een methode natuurlijk, maar ik zou ze niet aanbevelen. Verwerk de dingen in jezelf. Als je eens een keertje faalt dat is niet zo erg. Wanneer je die deemoed hebt, dan begrijp je dat je geen onfeilbaar wezen bent. Dat kun je niet zijn, anders zou je God zijn. Maar wanneer je dus gefaald hebt, dan moet je proberen in de eerste plaats te begrijpen waarom. En dat kun je over het algemeen dan wel weer uitkienen, en dan te zorgen, wanneer je het "waarom" weet, dat je het de volgende keer niet doet. En heb je schade aangericht, probeer het niet alleen weer te herstellen, maar dubbel goed te maken. Leg het jezelf op, dan kom je er best doorheen. En nu vrienden, geloof ik dat het tijd is voor een kopje koffie voor U, voor het medium voor een kleine rustpoze en wat mij betreft voor een klein beetje grotere vrijheid dan ik hier de laatste kwartieren zo heb genoten. Dus, de eerste spreker na de pauze, brengt zoals U weet de "vragenrubriek". U kunt ook aangaande de thans of door de eerste spreker behandelde onderwerpen vragen stellen. Alle vragen worden beantwoord, mits ze niet persoonlijk zijn, zover als onze kennis en onze mogelijkheden reiken. Goeden avond allemaal.

VRAGEN, welke nimmer een persoonlijk karakter mogen dragen, kunt U schriftelijk inzenden aan het correspondentie-adres van de Orde der Verdraagzamen, de Ruijterstraat 80, D E N H A A G.

U zult dan te zijner tijd in de VRAGENRUBRIEK het antwoord kunnen vinden.

NA DE PAUZE

Goeden avond vrienden,

(Intelligentie: de geestige Henri).

VRAGENRUBRIEK. Welke vragen mag ik voor U behandelen?

x Welke zijn de krachten die een tafel kunnen doen dansen, verplaatsen e.d.?

- O.a. van verhuizers.(vrolijkheid) Zo geestig was die grap nu ook weer niet. Een tafel laten dansen, dat kan gebeuren door de uitstraling van de mensen. Elk mens heeft een zekere uitstraling een z.g. fluïde. Wanneer er voldoende van dat fluïde aanwezig is, dan kan het door de wil van een mens of een geest gevormd worden tot een z.g. pode, je kunt het beste zeggen een soort van uitsteeksel, een soort van hand of arm. Een dergelijk iets kan dan voorwerpen verplaatsen met een zeer grote kracht. Ik kan het niet precies in kilogram-meters uitdrukken, maar in ieder geval behoorlijk meer dan de normale prestatie van een man of 2 - 3, wanneer die kracht voldoende aanwezig is. Dus hierdoor kan inderdaad een tafel in beweging worden gebracht. Maar het is lang niet altijd zeker dat het een geest is die de wil is, het kan n.l. ook dat een mens door voldoende concentratie zelve dergelijke manifestaties en zelfs transporten tot stand brengt. Die kracht omschrijven lijkt mij tamelijk moeilijk, maar we zouden het het beste zo kunnen zeggen: de menselijke uitstraling is te zien als een veld dat door elke mens wordt gegenereerd in een bepaalde trilling die in overeenstemming is met eigen persoonlijkheid en de uitstraling van de aura. Wanneer deze trillingen op een zodanige wijze worden geconcentreerd en verdicht, dat zij a.h.w. een eigen massa beginnen te bezitten, dan heeft dit veld een stralingswerking die is van negatieve massa. Negatieve massa kun je ongeveer voorstellen als een negatief proton. Indien zo'n negatief proton een positief proton zou bereiken, dan krijgen we een explosie waarbij een behoorlijk aantal kilovolts gelijktijdig - ik geloof zoiets van 17 miljoen volts, gedurende een tiende seconde - vrij komt plus een stelletje ionen. Dat is gewoon natuurkunde. Deze kracht echter, komt niet volledig tot stand door het gesloten veld. Nu zijn er twee velden, het zwaartekrachtsveld van de aarde en het

zelfgegenereerde veld van negatieve massa zoals dit door de mens wordt uitgestraald. Deze beide werken t.o.v. elkaar dus negatief. En als zodanig kun je dan met 20 man aan zo'n tafel gaan hangen; als dat ding de lucht in wil dat gaat hij de lucht in, en blijft hij hangen dan ga je mee. Dus dat is een soort van spiritistische helicoptère. (gelach) Nou, is daar wat over te vragen?

- x U zei het behoeven geen geesten te zijn, maar kunnen het wel geesten zijn?
- Ja, natuurlijk, anders dan had ik wel gezegd: het zijn geen geesten. Maar kijk eens, het behoeven geen geesten te zijn, omdat normalerwijze deze werkingen altijd aan geesten worden toegeschreven. En nu wijs ik er dus op dat er ook andere oorzaken voor mogelijk zijn. Maar ja, de meeste mensen hebben zelf niet voldoende vermogen om zoiets te richten, te vormen, omdat ze daar geen wilskracht of voorstellingsvermogen genoeg voor hebben. Een geest, in andere omstandigheden levende, heeft meer van het voorstellingsvermogen en vaak ook van de wilskracht die daarvoor noodzakelijk is. Maar om zoiets te kunnen doen, moet je over het algemeen primitief, dus zeer eenzijdig kunnen denken en verder zeer sterk kunnen denken en dan bovendien nog gebruik kunnen maken van de krachten van aanwezige mensen op aarde die dit veld dus uitstralen, waaraan jezelf wel vorm kunt geven, maar wat je zonder meer slechts heel moeilijk kunt voortbrengen. Nog meer?
- x Met de uitlegging door de spreker over het Humanisme kan ik mij goed verenigen. Maar waarom heeft in een gesprek voor de radio de voorzitter van het Humanistisch Verbond zich gekeerd tegen de spreker van Soefi, daar volgens deze spreker de Soefi toch de eenheid wil brengen en geen onderscheid maakt tussen geloof, ras en kleur?
- Dat is een moeilijke kwestie. Het doet mij denken aan die twee winkeltjes naast elkaar. Ze verkochten allebei elastiek en band, ze kregen het van dezelfde leverancier, maar ze hadden altijd ruzie met elkaar omdat ze allebei vonden dat zij de enige waren die het goed verkochten. Ik ben bang dat dat dezelfde kant uit zal gaan. Verder is het begrijpelijk dat de Soefi, ondanks z'n aanvaarden der vele dingen, het godsbegrip sterk op de voorgrond plaatst, wat de humanisten niet doen. En ik zou mij ook voor kunnen stellen dat dit alleen reeds de reden is geweest dat zo'n voorzitter zich daartegen keert. Per slot van rekening, ik kan ook niet nagaan wat de gevoelens zijn die die mensen altijd bewogen hebben. De Soefi is voor een gelovige een grote stap vooruit, maar voor een humanist die vrij wil zijn in z'n godsdienstige beleving, zou ik mij kunnen voorstellen dat het toch ook weer een stapje achteruit is, omdat het Soefi-systeem nu eenmaal een gelijkelijk erkennen van de verschillende openbaringen vraagt. Nou, en wees verder maar blij dat ik geen voorzitter ben van het Humanistisch Verbond, want ik zou wel zeer humaan, maar ... enfin laat ik daar niet over praten. Als ik zo'n redevoering zou moeten houden, dan zou het een soort midzomernacht-droom worden, U weet wel, een droom waarin de mens tot ezel wordt en retour, nadat de zaak is afgelopen. Dat gebeurt vaak met een redenaar, hoor. Een redenaar bestijgt de kansel om een rede af te steken; dan gaat de rede er met de kansel en de redenaar vandoor, zodat de rede uit de rede wegblijft en redelijkerwijze gezegd kan worden dat de rede allesbehalve redelijk is, wat de redenaar redelijkerwijs dan ook redelijk zal erkennen. (hilariteit) Kom, laten we verdergaan.
- x Volgens de vorige spreker hebben we weinig vrijheid. Maar in de wereld van onze geest (gedachten) is die toch onbeperkt?
- Ja, behalve dan dat het beperkt wordt door bepaalde dingen in jezelf. En daar is nu juist de grote moeilijkheid. Kijk eens, ik had een figuur (het medium neemt weer de houding aan met een hoge rug, zoals hij vroeger steeds aannam als Henri door hem kwam) die in de moderne tijd voor verkeersbocht zou kunnen worden gebruikt, U weet wel, "gevaarlijke S-bocht op zoveel meter". Het heeft mij een hele tijd gekost voordat ik die figuur kwijt was. Maar ik kan het nog wel, maar ik doe het niet meer, het is niet nodig. En zo zijn er meer van die voorstellingen: begeerte, gedachte, die dus je vrijheid beperken. Maar ja, je kunt zeggen, in de stoffelijke wereld is de vrijheidsbeperking van buitenaf en voor een klein deel van binnenuit. En in de sferen is het voor het grootste gedeelte van binnenuit en dan nog voor een klein stukje van buitenaf n.l. je kunt geen sfeer betreden waar je niet rijp voor bent. Ik zou zeggen dat is duidelijk.
- x Nee, mag ik nog wat vragen? Ik heb die vraag gesteld, maar ik bedoelde met de "geest" niet de sferen, ik bedoelde in onze gedachte. Wanneer we denken en lezen dan hebben we toch een vrijheid die niemand ons nemen kan.
- Ja en nee. Ik denk alleen maar aan slogans, aan slagzinnen. Dan lopen ze de hele dag te "meckeren" van: "zoek de zon op", omdat ze het niet kwijt kunnen raken; dat draait ook in je gedachten door. "Het bier is weer best" en "rook Caravellis", nietwaar, om dan nog nieteens te spreken over andere dingen die ook in het gedachtenleven gaan reageren en die ze ook binden. Je schrikt - je hebt een bepaalde opvoeding - en wat zeg je in je gedachten automatisch inplaats te zeggen "wat gebeurt me", "wat moet ik doen?" (het medium ratelt een paar onverstaanbare woorden af) Kun je het niet verstaan?
- x Nee.

- Nou, dan kan ik merken dat jullie die opvoeding niet gehad hebben. (gelach). Maar dat is dus: Jezus, Maria en Jozef sta me bij. Dat is ook geen vrije gedachte, dat is een gewoonte, een gewoonte die van buitenaf binnen is gedrongen en je gedachte beheerst. Dus zou ik zeggen: stoffelijk zeker nog minder dan in de sferen is de geest geheel vrij. Hij wordt n.l. door zijn gewoontenormen evenzeer bepaald als bij ons in de sferen, maar bij ons is de gewoontewereld creërend, terwijl bij U de wereld, de gewoonte uiteindelijk nog beheerst. En zo is het bij U dat de geest vrijer is dan de stof en bij ons, dat de geest onvrij is door de stoffelijke voorstellingen die hij in zich draagt. Duidelijk? Commentaar? Meer vragen er over? (geen vragen). Nou, dan gaan we weer verder.
- x Wat is Uw mening over de zogenaamde "leugen om bestwil"?
- Nou, ik zou best willen dat een leugen om bestwil best gewild kon zijn. Maar ofschoon de leugen om bestwil zeer gewild is, wil ik toch niet beweren dat een leugen om bestwil best is. M.a.w. een leugentje om bestwil is conventie, een conventie die aanspoort tot oneerlijkheid. Een leugen door onthouding opzichzelf vind ik al erg genoeg, dus door niets te zeggen waar je eigenlijk wat zou moeten zeggen b.v. Maar als je nu werkelijk alle dingen gaat verdraaien omdat het zo uitkomt, dan moet ik van mijn kant zeggen: ik kan er niet mee accoord gaan. U zou als mens de waarheid toch willen zoeken, hè? Dan moet je niet beginnen met de waarheid te verdraaien, want anders verdraait de waarheid het om in het bewustzijn van jullie op te komen. Wie de leugen zaait, ook al is het een leugen om bestwil, die oogst de leugen. En dan kan het misschien op het ogenblik de vrede bevorderen, maar dan is het de vraag of het dat op den duur doet. Het kan misschien nu even makkelijk zijn, maar wie weet of daar geen echte leugen uit voortspruit later, omdat je dan niet anders meer kunt enz. enz. Dus ik ben geen voorstander van leugentjes om bestwil.
- x Mag ik hier nog iets over vragen? Een dokter b.v. die staat tegenover een zieke, als hij nu precies zegt op een vraag van de zieke, hoe ernstig ziek hij is, dan zou hij suggestief in z'n nadeel werken. Doktoren maken hier toch wel meer gebruik van, in het belang van de ander, niet van zichzelf?
- Ja, je kunt de waarheid op twee manieren zeggen, en geen van de twee manieren is een leugen. Laat ik nu eens zeggen b.v. dat iemand...ja, wat moeten we voor ziekte nemen? Heb je een voorkeur voor een bepaalde ziekte?
- x Kanker.
- Nou, je hebt een goede keuze, hoor; ik hoop dat je ze nooit krijgt. (gelach).
- x Dat zijn de meest afschrikwekkende.
- Nou, vooruit, daar gaan we. Een patient heeft kanker, de dokter komt en zegt: het is géén kanker. Denkt U dat die patient dat onvoorwaardelijk gelooft? Neen, hè? Kan die dokter dan niet beter zeggen: hoor eens, het is een begin van kanker, we zullen eraan doen wat wij kunnen, en dan desnoods die patient wat lectuur of litteratuur verschaffen daarover, waarin wordt beschreven hoe het ook genezen kan worden. Het zou voor vele gevallen m.i. wel acceptabeler zijn. Iemand die op sterven ligt zeggen: "ach kerel, je gaat toch nog niet dood", of "meid, maak je niet druk, over drie weken loop je weer te dansen", dat kan heel goed bedoeld zijn, maar ontnemt het zo iemand niet de mogelijkheid om zich voor te bereiden? En als ze de waarheid van binnen weten, is het dan eigenlijk niet ergerlijk om dat aan te horen? Nee, ik kan het met die leugens om bestwil niet eens zijn, hoe goed ze ook gemeend worden. Mijn standpunt - ik geef direct toe dat er een ander standpunt voor kan bestaan, hoor - maar ik geloof dat de waarheid, al is ze dan soms hard, op den duur betere resultaten af zal werpen dan al die halve leugentjes. Per slot van rekening, als een dokter altijd precies zegt waar het op staat, dan vertrouw je hem ook. En zegt hij het dan, dan hou je je daaraan vast, maar zolang als je de illusie hebt, zoals U nou weer naar voren brengt, dat de dokter komt en dan denkt hij bij zichzelf: mijn God, mijn God, hoe moeten we dat nog in orde krijgen? Ik zal de hele pharmacopoea door elkaar hutselen en naar binnen gooien, misschien dat het helpt. En dan met een heel vriendelijk: nou, het is een kleinigheidje, hoor, over een paar weken zijn we er weer bovenop. Dat gebeurt 1 - 2 keer, maar wat zegt die patient op den duur? Nou, als een dokter zegt dat ik niets mankeer, dan mankeer ik toch wel wat, maar dan zegt hij het mij niet. Dus, het vertrouwen in de medicus wordt minder. Begrijpt U?
- x Ja, dank U.
- En zo over het grote geheel gezien, lijkt het mij verstandiger om dergelijke leugentjes om bestwil maar niet al teveel te gebruiken, zo mogelijk helemaal niet. En zou er een patient zijn, waarvan je zeker weet dat hij de waarheid niet verdragen kan, zwijg dan, praat er overheen, beter dan een definitieve onwaarheid zeggen.
- x Kan men een ziekteverschijnsel, b.v. reumatiek, waarvan de oorzaak geheel of ten dele psychisch is, genezen, alleen door zich blij en gelukkig te gevoelen, of zijn hier meerdere voorwaarden voor nodig?
- Ja, ik kan het mij zo moeilijk voorstellen, hè? Ik ben zo bl.. au!!(het medium grijpt onder naar z'n rug) (uitbundig gelach). Kijk eens, we moeten één ding

goed begrijpen, een psychische kwaal is een geestelijke werking die uiteindelijk de hormoonvorming in het lichaam beïnvloedt plus de werking der interne secreties, de opname van voedsel etc. Dus er is lichamelijk wel degelijk iets aan de hand. Neem je de oorzaak van het psychisch probleem weg, dan zal op den duur een verbetering in kunnen treden. Maar als je nu heel erg reumatiek hebt, dan geloof ik toch niet dat je die makkelijk wegdanst of weglacht. Ik geloof n.l. niet dat je je bij opzet gelukkig kunt voelen, kunt zeggen: ik wil nu eens echt gelukkig zijn. Je kunt beter zeggen: "ik ben gelukkig", op een bepaald moment, vaststellen van een toestand die je jezelf niet op kunt leggen. Je kunt hoogstens proberen om zo blijmoedig mogelijk door het leven te gaan, maar dat is weer wat anders. En dan wil ik je inderdaad wel zeggen: als je zoiets hebt, een kwaal die hoofdzakelijk psychisch is, dan heb je over het algemeen toch wel enige geneesmiddelen nodig, hoor, maar dan zou het misschien goed zijn om je zorgen en je problemen eens ergens uit te kunnen praten en misschien ook daardoor weer een klein beetje zonniger blik op het leven te krijgen. Want als je zegt: "ik wil me zo vrij en gelukkig voelen", dan onderdrukt je problemen, maar een onderdrukt probleem werkt in het onderbewustzijn; het onderbewustzijn werkt weer op de totale stemming en reactie, ook op de lichamelijke reactie, en dan zijn we nog even ver.

- x Maar als men nu reumatiek heeft, hoe kan men er dan achterkomen wat psychisch fout is?
- Dat kun jezelf over het algemeen heel moeilijk. Maar je kunt voor jezelf in ieder geval wel eens nagaan waar je nu het meest mee zit te houwten, wat je het meeste hindert. En dan kun je nagaan wat voor pessimistische gedachte of stemming je op een bepaald moment hebt. Dat zijn natuurlijk van die punten waar je inderdaad aandacht op kunt richten. En ja, dan kun je misschien ergens een psycho-therapeut op de kop tikken. Nu ja, ik bedoel niet met een strijkijzer of zo, hoor, maar dus iemand die er z'n werk van maakt om psychische kwalen te genezen door zo nodig psychische maar ook gelijktijdig lichamelijke behandeling. Die kan met zo'n kwaal nog wel eens raad weten. En voor de rest: als je nu werkelijk reumatiek hebt, probeer er dan zo weinig mogelijk aan toe te geven en probeer elk probleem wat je hebt zo goed mogelijk uit te praten, niet opzij te zetten. Als je denkt: "potverdorie, wat zit ik hier in m'n eentje", dan denk je wat zit ik hier in m'n eentje, maar zeg je ook tegen jezelf: "wat zou ik daar nu eens aan kunnen doen". En als je denkt: "wat zit ik krap in m'n centen", dan denk je ook wat zit ik krap in m'n centen, maar dan ga je niet je tekort optellen, maar wat je nog hebt en wat je ermee kunt doen. En dan ga je dat zo proberen door elkaar te gooien, dat je eruit komt. Dan zul je zoveel praktische zorgen hebben, dat de geestelijke problemen op de achtergrond komen en dan zul je misschien niet precies de oorzaak weten, maar als je die zou weten zou je toch meestal zeggen: het is niet waar. Dat is dus één van de eigenaardigheden van de psychische kwaal. Ze zeggen wel eens: een gek die denkt dat de hele wereld gek is behalve hijzelf. En zo gaat het met U als U naar het probleem gaat zoeken. U ziet in alles het probleem, behalve in de oorzaak, want die wilt U niet zien. Daar komt toch de hele zaak van begin afaan naar voren. Dus je kunt proberen om alle problemen die er nu bestaan zover mogelijk op te lossen en je daar zo intens mee bezig te houden, dat je minder aandacht aan die eerste oorzaak gaat schenken, en dan heb je de kans dat op een gegeven moment, doordat je allerhand problemen van nu eerst eruit werkt, die oorzaak naar voren komt, en dat je die dan ook rationeel in het gezicht kunt zien. Dan ga je maar voor de spiegel zitten.
- x Ja, maar is het ook niet een kwaal die in een bepaald land optreedt juist door vochtigheid?
- Nou, ik zal niet zeggen dat het altijd zo is, maar er werd hier gesteld psychische oorzaak. Ik zeg niet dat je zo geen reumatiek kunt krijgen, hoor.
- x O, toch ook wel?
- Daar kan ik je een reuze middel voor geven: ga nu maar eens drie dagen, als er dauw valt, 's nachts in de openlucht slapen, als je er niet aan gewend bent, dan heb je grote kans dat je met reumatiek wakker wordt of tenminste met iets wat er veel op lijkt. Dus het kan lichamelijk wel tot stand komen, maar reumatiek kan in heel veel gevallen eigenlijk iets anders zijn. Reumatiek kan b.v. een kwestie zijn van gebrek aan vloeistofafscheiding, die olieachtige vloeistofafscheiding die plaatsvindt in de gewrichten. Het kan zijn een absolute vervuiling van de spieren door een gebrekkige bloedsomloop en stofwisseling. Dat noemen ze ook reumatiek. Maar ja, het kan ook zijn een zunuwkwestie. Dus het kan ook hè, het kan best. Maar ja, je zult zeggen: als je het hebt heb je het, hè? Maar hoe kom je er dan af? Ja, dat is wel zo voornaam.
- x Is het nodig dat de mens, als stofmens, de goddelijke gaven ten volle moet kunnen gebruiken, om niet meer als stofmens te moeten reïncarneren, of is er een andere maatstaf? Zoudt U ons hieromtrent wat meer kunnen inlichten?
- Nou, ik zou het kunnen proberen. Om niet meer te behoeven reïncarneren is het noodzakelijk dat je je aan kunt passen bij het ware beeld van jezelf. Het klinkt erg moeilijk hè? Maar als je hier op aarde rondloopt, dan denk je heel wat te zijn.

Die voorstellingen neem je mee als je overgaat. Wanneer je die voorstellingen zo vast blijft houden dat je de werkelijkheid omtrent jezelf niet wilt accepteren, dan kun je soms toch nog een aardig eind, door veel te laten vallen, b.v. alleen met je gedachte-lichaam nog ergens in een behoorlijke sfeer terechtkomen, maar verder kun je dan niet gaan, omdat je de consequenties die het laten vallen van dit voertuig met zich meebrengt, niet meer wilt aanvaarden. Kun je niet meer naar boven toe, dan moet je naar beneden toe om het zover te krijgen dat je wel naar boven toe kunt, door nu wel dit deel van je zijn achter te laten. Dus het criterium is niet zozeer kennis of bereiking of zelfs uiting van de goddelijke gave, maar eerder een soort van overgave van het "ik" aan het licht, aan het goddelijke. Daar komt het feitelijk opneer. Geen commentaar?

- x Zie ik het goed, dat pantheïsme betekent: God in alle dingen zien en theïsme: alles in God zien? Het kan toch niet dat wij God in de wereld met al haar ellende en kwaad zien? God kent het kwaad nieteens, want God is volmaakt en als er één ogenblik was, dat God het kwaad kende of zou zien, dan zou God niet volmaakt zijn. Het kwaad komt dus door onze eigen verkeerde gedachten, omdat wij niet alles in God zien, in de alomvattende liefde. Ik zou zeggen dat het theïsme ons dan alleen tot de waarheid kan brengen, niet het pantheïsme. Zie ik dat goed?
- Nou, als ik het goed zie, ziet U het nog zo goed niet, want U zegt zelve: "in God is geen kwaad". Wanneer ik God zie in alles, zie ik dus nergens kwaad in maar overal God in, m.a.w. ik schakel het oordeel "kwaad", dat zoals U juist opmerkt, uit mijzelve wordt geboren en niet uit God, uit. Dan geloof ik dat ik langs alle beide wegen er kan komen, maar dat ik, doordat de veelheid nu eenmaal de verschijnselenwereld is waarin ik leef, gemakkelijker tot God kan komen wanneer ik die veelheid als directe en dus goede uiting van het goddelijke kan accepteren, ook al begrijp ik ze niet, dan wanneer ik via de weg van het theïsme een God boven mij ga zetten en de wereld als iets met kwaad beschouw, want dan begrijp ik veel minder dan de pantheïst, als je het zo stelt dat ikzelve het kwaad geboren doe worden door mijn onvolledig begrip van het totaal van het zijnde en de schepping. De uitdrukking "deze wereld met al haar ellende" is niet juist; als U zegt: "van deze mensheid met al haar ellende" dan bent U wel juist. De mensheid brengt door haar gedachte het verschil "goed en kwaad" naar voren en beleeft over het algemeen; dat is heel gek bij mensen, het lijkt wel een uitverkoop, zo vliegen ze er opaf, maar ze blijven altijd kwaad. Elk mens is een geboren pessimist met het masker van een optimist voor z'n gezicht. Iedereen verwacht dat het wel weer slecht zal gaan, ook al doet hij anders. Waarom? Omdat iedereen nadruk legt op het negatieve van z'n ervaringen, eerder dan op het positieve. Kun je positief gaan leven en dus al wat men tegenwoordig "slecht" noemt eenvoudig ter zijde stellen, totdat je begint te begrijpen dat het niet slecht is en goed is, dan kom je in de richting van het pantheïsme, het pantheïsme waarbij je een groot gedeelte van God leert kennen in een realiteit, inplaats van zoals bij theïsme in een voorstelling die in jezelf besloten blijft. Het verschil tussen die twee, aangenomen alleen dus de betekenissen zoals hier gegeven, zou betekenen dat de theïst in zich God scheidt, terwijl de pantheïst Gods schepping in zich tot beeld Gods bouwt. Wie heeft er commentaar op? Ik schijn het nog al netjes gezegd te hebben; jullie houden allemaal je mond. Nog meer vragen?
- x Kent U het boek van Dr. Norman Peale: "de kracht van positief denken" en wat is Uw mening daarover?
- Nu weet ik wel wat van de kracht van positief denken maar niets van Dr. Norman Peale, is dat nu erg?
- x Gen bezwaar.
- Je hebt natuurlijk altijd, als je als mens of als geest in de wereld staat, twee kanten waar je naar kijkt. En nu is het zo: zoals wij in de wereld staan beoordeel wij links en rechts van onszelf uit. Wanneer wij altijd naar rechts kijken als het goede en wij zeggen: "wat links ligt is kwaad", dan scheppen we natuurlijk daar een zekerheid, maar ook daar het kwaad als een innerlijke onzekerheid. En het beroerde is, een onzekerheid die bestaat nog geen verzekering tegen. Het is wel een wonder, hoor, met alles wat ze tegenwoordig verzekeren. Ik heb zelfs gehoord dat ze op het ogenblik een vredesverzekering geven met als polis een Picasso-duif. Ik weet niet of die ooit gehonoreerd worden. Om eventjes terug te komen. Op het moment dat wij een onderscheid gaan maken tussen goed en kwaad, zullen we automatisch geneigd zijn om naar het kwade te kijken, want we zijn voor het kwade bang, niet voor het goede. Het goede ondergaan wij, het kwade daar zitten we te kijken of het komt en nadat het gegaan is zitten we nog eens te kijken of het nu werkelijk wel weg is. Op die manier bent U dus zeer negativistisch. Je gaat aldooor je aandacht aan het gevreesde, aan de angstfactor in je leven, het kwaad wijden, terwijl je al het goede zo maar eens even aankijkt. Er zijn zelfs mensen geweest die zeiden: je moet eigenlijk de duivel aanbidden, God is toch wel goed, maar die duivel dat is een kwade, die moet je te vriend houden. Dat is negatief denken, dus je laten beheersen door de angst. Op het moment dat wij positief gaan denken, dan gaan we die angst uitschakelen. Nou en dat doen we dan op

onze manier. Dus wij gaan zeggen: ik vind het wel niet aangenaam maar het zal z'n doel hebben. Maar wat heb ik voor goeds? Bij wijze van spreken, als je een balans opmaakt, dan moet je wel de hele balans opmaken, maar als je nu eerst eens kijkt naar de winsten en daarna pas naar de verliesrekening, dan kun je die schok van die verliesrekening veel beter dragen dan wanneer het omgekeerd gaat, snapt U? Zo is het bij je leven ook. Elk dagje, ja elk uur van je leven brengt winst; er is geen ogenblik in het leven dat alleen maar verlies brengt. En nu is positief denken eigenlijk niets anders dan voortdurend dit goede eerst te zoeken, het voor jezelf vast te stellen, en blijft er tijd over dan kun je de verliesrekening opmaken, om voor jezelf te zeggen dan: kijk, ik zie dat er toch een evenwicht is. Positief denken dat is niet het denken in een bepaalde richting. Mijn voorganger die zou met een balanceerstok op de proppen komen. Nou ja goed, laat ik het dan ook eens een keertje doen, laat ik er een kunstwielrijder voor nemen, dan hebben we een half circus bij elkaar tenminste. Positief denken is een kwestie van evenwicht houden. Evenwicht houden is een kwestie van gebruikmaken van de je ingeschapen organen, evenwichtsorganen, op een zodanige wijze, met een zodanige zelfverzekerdheid, dat er geen vrees voor falen bestaat. Hoe minder angst er voor falen bestaat, hoe meer men de zuivere functie van de positieve mogelijkheid ziet, hoe beter men zich beweegt. Positief denken wil niet zeggen dat je zegt: "er bestaat geen kwaad", maar dat je zegt: "er is zoveel goed in de wereld, dat het mij altijd boven het totaal van het kwaad zal verheffen en mij dus de mogelijkheid zal geven steeds gelukkig te leven". En als je zo doet, dan kun je dat, hoor. Je kunt heus positief denken, je kunt, als je het goede van de wereld maar wilt zien, gelukkig zijn met heel weinig. Vijf minuten zon, dat is hier in Nederland soms een kapitaal waard. Ja, U lacht er even om, U denkt, dat is weer een aanspeling op Nederland, maar U denkt eraan dat er zoveel regen is, maar ik denk eraan dat U door die straten loopt te sjokken of in de huiskamer zit en dat U nieteens kijkt als de zon schijnt. Dan zegt U: God, het zonnetje schijnt, ik ga maar door, het zal dadelijk wel weer gaan regenen. Ja, U lacht er allemaal zo lekker om, maar is dat eigenlijk in het hele leven niet zo? Als het geluk komt dan voelt U zich een ogenblik gelukkig en dan zegt U: nou, dadelijk zal het wel weer mis gaan. Maar het gekke is, dat er mensen zijn in Nederland, die, omdat het dadelijk toch gaat regenen, een hele zonnige middag binnen blijven zitten en die dan later zich beklagen dat ze zo weinig zon krijgen in de zomer. Zo gaat het in het leven ook. Wanneer je geluk hebt, geniet het; wanneer je iets moois ziet, accepteer dat, neem dat aan, ga niet kijken naar het lelijke, vlak dat lelijke maar weg, dat komt vanzelf wel. Zoek de mooie momenten uit het leven steeds weer, en elke seconde die een ogenblikje geluk geeft, durf die te accepteren en te genieten. Zorg ervoor dat je een voorstelling hebt: kijk, dat is voor mij aanvaardbaar geluk, en als dat komt dan pak ik dat, of dat nu het zonnetje is of een ijsco of een bakje goedkope aardbeien - het is in de tijd tegenwoordig - maar neem het zo als het komt. En ga nu niet zeggen: ik heb vandaag maar aardbeien genomen, want ze waren vandaag maar 75 centen, en morgen zijn ze wel weer een gulden. Laat dat laatste eraf. Eet je aardbeien en wees gelukkig. Geniet het leven, wees gelukkig zoveel als je kunt, zorg dat je nooit voor jezelf behoeft te zeggen: "ik heb iets misdaan", want dan krijg je ook wel eens, dan ga je zeggen: "ik heb het niet gewild", dan is het genot al weer weg. Geniet verantwoord van elk ogenblik dat het leven geluk biedt en laat de rest er maar bijbengelen, dan word je steeds gelukkiger, beter en gezonder; dan krijg je de zekerheid dat het leven inderdaad geluk kan brengen. En als je die zekerheid hebt, krijg je geluk. Ze zeggen wel eens dat de duivel alleen z'n behoefte doet op een grote hoop, om het netjes te zeggen, (gelach) maar dat is met geluk nu net zo. Als je jezelf gelukkig voelt dan heb je geluk, dan ben je zelfverzekerd, dan durf je het leven aan en dan zul je al die kleine negatieve dingetjes eenvoudig onder de voet lopen. Maar op het moment dat je gaat zitten over het ongeluk dat er zou kunnen komen, dan heb je de zekerheid niet om het geluk te aanvaarden, vast te pakken op het moment dat het er is. Nou, en wat dat betreft heb ik dan weer een hele mooie redevoering afgestoken, dus, commentaar? (Geen commentaar) Nou dan gaan we zonder commentaar afscheid nemen. Ja, weet U, dat is nu ook zo'n aardig iets, daar heb ik wel eens over gedacht: afscheid nemen, gedag zeggen, maar nu vraag ik mij af, als afscheid nemen en elkaar gedag zeggen voor velen identiek is, of dan voor velen het goeden dag zeggen als ze binnenkomen eigenlijk geen afscheid nemen is van hun innerlijke zekerheid en rust? Want het gekke is, dat de mensen bij het afscheid nemen over het algemeen erg radicaal zijn, zoiets van: kop eraf. Maar bestaat er wel een werkelijk afscheid? Als er een werkelijke band bestaat, waardoor een werkelijk elkaar ontmoeten mogelijk kan zijn, is er geen afscheid ook. En wat dat betreft kan ik dus heel rustig zeggen: ik neem weliswaar afscheid van jullie, maar let op je tellen, want je hebt best kans dat ik nog ergens in de buurt zweef. Goeden avond. (gelach).

ABONNEMENT OP ONS WEKELIJKS VERSLAG. Door storting van f 5.20 op giro 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen (telefoon: 554162), verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons orgaan dat 50 cent per nummer kost.
VAN ALLE REEDS VERSCHENEN NUMMERS HEBBEN WIJ NOG EXEMPLAREN IN VOORRAAD!

Goeden avond vrienden,

Wij zullen dan gaan besluiten met HET SCHONE WOORD en ik mag nog wel opmerken dat we voorkeur hebben voor een origineel onderwerp. Maximaal 3 onderwerpen, zo mogelijk in 1 woord uitgedrukt.

x SLEUTEL - HORIZON - STAKING.

S T A K I N G

Wij leggen stoer het werk nu neer,
We hebben genoeg en we doen het niet meer,
We staken eenvoudig met het leven,
Want het leven heeft ons genoeg niet gegeven.
We willen meer vreugde meer zonnenschijn
En anders laten we 't leven zijn.
Waarom zouden we praten en spreken en werken,
Wij zijn het die leven en wij zijn de sterken.
We zeggen eenvoudig: we doen het niet meer,
We staken het leven, we leggen het werk nu neer.
Maar degeen die het ademhalen wil staken
Zal merken dat het leven z'n pogen zal wraken.
En de sterken zijn sterk slechts in hunne waan,
Maar niet in de werkelijkheid van het bestaan.
Zo gaat het met ons, de staking is 't woord,
Dat tegenover God ook nog wel eens wordt gehoord,
Of tegen het lot dat zo wreed ons bekoort
En dan weer ons lijden steeds geeft.
Maar staking, mens, is iets dat voor jou niet bestaat,
Zolang je in den Schepper nog leeft.
Je staking is waan en geen werkelijkheid,
Omdat je nog niet de sleutel bezit
Die je toont de waarde die alles heeft.
Dit vervlochten met het Al zijn,
Dat soms haast een pijn
Maakt de vreugde van het bestaan,
Een sleutel die de horizon verwijdt
En grenzen U doet opengaan.
Want er is een sleutel, die opent de tijd,
Dan valt alle ruimte als waan
En blijft er één werkelijke werkelijkheid:
Eén-zijn met de bron van 't bestaan.
En heeft zich Uw horizon vernauwd,
Want hij kent er alleen nog maar God,
Maar verwijdt ook gelijk,
Want ge ziet heel het zijn,
Het doel van 't bestaan, heel 't lot,
Dat door alle eeuwen heen richting geeft
Aan al wat leeft.
Dan ziet ge dat ge niet alleen
Maar met den Schepper streeft,
En zo komt tot het eind van 't zijn,
De sleutel van 't bestaan:
Overgave aan Uw God,
De moed om in Hem op te gaan.
Dan staakt ge 't strijden met het lot,
Dan blust zelfs werkelijkheid
En toch blijft in God het bestaan
Een grote werkelijkheid.

Ik dank U voor Uw aandacht, vrienden. Goeden avond, prettige huisgang en goede nachtrust.

Van de band overgenomen
en g e s t e n c i l d
d o o r
J. R i e n t j e s
Type- en Copieerinrichting
HAVENKADE 60 - SCHEVENINGEN
Telefoon : 55 41 62